

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΜΗ'

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1977

ΤΕΥΧΟΣ Β'

ΑΜΦΙΔΟΧΙΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ

(ca. 341/5 — 395/400)

«ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ» *

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΜΠΟΝΗ

Όμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

XXXI. 1. Καὶ αἰρετικοὶ τοῦτο διαφόρως βλασφημοῦ-
σιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς εὐρέθη αὐτοῖς πλησίον ἐν ταῖς Ἐκ-
κλησίαις τῆς Οἰκουμένης ἄχρι σήμερον· οὐχ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ
λειτουργῶν τῷ Θουσιαστηρίῳ, οὐ μονάζων ἐκκλησιαστικῶς,
5 χρημάτων ἀποταξάμενος καὶ ἐν νηστείαις καὶ ἀγρυπνίαις
διάγων· οὐ παρθένος φρονίμη, μετὰ τῆς παρθενίας φυλάτ-
τουσα καὶ τὸ ἔλαιον, ὅπερ ἐστὶ (καὶ) Χρῖσμα τοῦ Βαπτί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 20 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

2. εὐρέθη αὐτῶ: κ. 3. ἄχρι σήμερον: ἄχρι καὶ σῆμ. F. 7. (καὶ) +
Μπ.: τὸ Χρῖσμα F.

6-7. Πβλ. Ματθ. 25,2.3.4.8.

4. «μονάζων ἐκκλησιαστικῶς»: Τὸ ρ. «μονάζειν» δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Κ.Δ. Ἐν δὲ
τῇ Π.Δ. ἀπαξ ἀπαντᾷ ἐν Ψαλμ. 101,7. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. συχνάκις γίνεταί χρη-
σις τοῦ ρ. «μονάζειν»: Π.χ. Βαρν. 4,10. Ἑρμ. Πρβλ. 9,26,3. Ἐπιφ., Κατὰ αἰρ. Μ. 41,
1016Α. 42,829Α. Μ. Βασ. Μ. 31, 928Β. Ψευδο-Ἀθαν. Μ. 28, 1548Α. Λεοντ. Μ. 93, 1737.
Ἀμμών. Μ. 85, 1584. Ἀποφθ. Πατ. Μ. 65, 244. Μ. Ἀθαν. 26, 981Α. 25, 682Α. 26,
964Α. Γρηγ. Νύσσ. 46, 993Α. Μακκρ. Αἰγ. 34, 612Α. Ἀμμών. 85, 1569. Ἐπιφ. 41,
1064Α. 42, 824Α. Μάξ. Ὁμολ. 91, 460Β. Θεοφ. 108, 340. 7. «ἔλαιον»: Ἐν τῇ Κ.Δ.
ἢ λ. ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐξῆς χωρία: Ματθ. 25,3,4,8. Μάρκ. 6,13. Λουκ. 7,46. 10,34. 16,6.
Ἐβρ. 1,9. Ἰακ. 5,14. Ἀποκ. 6,6. — Ἐν δὲ τῇ Π.Δ. ἢ λ. ἀπαντᾷ 192 φορές. 7. «χεῖ-
σμα»: Κ.Δ. Α' Ἰω. 2,20.27. Τὸ δὲ ρ. «χρίειν»: Λουκ. 4,18. Πράξ. 4,27. 10,38. Β' Κορ.
1,21. Ἐβρ. 1,9. — Π.Δ. ἢ λ. «χρῖσμα» ἀπαντᾷ 12άκις. Τὸ δὲ ρ. «χρίειν» ἀπαντᾷ 78 φορές
καὶ ἢ λ. «χρίσις» 15άκις. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. συχνότατη εἶναι ἡ χρῆσις τῶν λημ-
μάτων τούτων, ὅπως καὶ τῆς λ. «ἔλαιον» ὑπὸ διαφόρους σημασίας.

σματος· ἀλλὰ νομίζουσι τοὺς συναιχμαλωτισθέντας αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ διαβόλου πλησίον τυγχάνειν, κατάμαθε εἰ κἄν τοῦτο φυλάττωσιν. 2. Ἴνα ἐκ τῶν π(ραγ)μάτων πληροφωρήσωμεν αὐτούς, ὅτι ὁ διάβολος συν(εἰ)δη(σ)ιν οὐ φυλάσσει, οὐδὲ φείδεται τῶν μαθητῶν τῶν ἰδίω(ν), ἀλλὰ «πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς» αὐτοὺς καταμερί(ζει). 3. Μόνον γὰρ ἵ(να) ἀποστήσῃ τινὰς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὡσπερ λύ(κο)ς (πρό)βα(τα) ἀπὸ μάνδρας ἀποσπάσας, μεληδὸν κατατέμ(ν)ει καὶ (οὐ) φείδε(ται)· οὐ γὰρ ἔχει σπλάγγνον. Οὕτως καὶ ὁ διάβολος, ὅταν (χ)ω(ρίσῃ τ)ινὰς ἀ(πὸ) τῆς Ἐκκλησίας, ποικίλως καὶ ἀφειδῶς τούτους καταμερίζει, ἵνα μὴ ποτε ἀνανήψωσι καὶ ἀνακάμψω(σιν) εἰς τὴν μάνδραν τοῦ Χριστοῦ. 4. Καὶ γὰρ ἔστιν ἰδεῖν πάλιν τοὺς λε(γο)μένους

6. Ἐβρ. 1,1: «Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως». 8. Πβλ. Ἰωάν. 10,12. Πράξ. 20,29-30.

1. «συναιχμαλωτισθέντας»: Ἐν τῇ Κ.Δ. ὑπάρχει μόνον ἡ λ. «συναιχμάλωτος»: Ῥωμ. 16,7. Κολοσ. 4,10. Φιλῆμ. 23. — Οὔτε τὸ ρ. οὔτε καὶ ἡ λ. ἀπαντῶσιν ἐν τῇ Π.Δ.— Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. ἀπαντᾷ τὸ ρ. «συναιχμαλωτεύω» μόνον παρὰ τῷ Θεοφ.: Μ. 108,828. 6. «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως»: Ἐπαξ μόνον ἐν τῇ Κ.Δ. Ἐβρ. 1,1. Ἐν δὲ τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ ἄπαξ ἡ λ. «πολυμερῆς» καὶ ἡ λ. «πολυτρόπως» ἄπαξ ἐπίσης ἐν Δ' Μακκαβ. 3,21, ἡ δὲ λ. «πολύτροπος» 5άκις. 8. «λύκος»: Ἐν τῇ Κ.Δ. 5άκις καὶ ἐν τῇ Π.Δ. 9άκις. 9. «μάνδρα»: Οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ ἡ λ. ἐν τῇ Κ.Δ., ἐνῶ ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ 13 φορές. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. ἀπαντᾷ ἡ λ. ὑπὸ ποικίλης σημασίας. Π.χ. Γρηγ. Ναζ. 35, 801B. Ἀποστ. Δ/γαλ 2,57,12. Ἰσιδ. Πηλ. 78, 216A. Προκ. Γαζ. 87, 913A. 1001. Μαξ. Ὁμ. 91, 92. 1064. Ἐπιφ. 42, 340A. Νειλ. 79, 496B. Θεοδ. Στουδ. 99, 957A. Γρηγ. Ναζ. 36, 132. Γρηγ. Νύσσ. 44, 805B. Θεοδ. Μοφ. 66, 261A. 10. «σπλάγγνον»: Ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαντᾷ ἡ λ. μόνον ἐν πληθ. «σπλάγγνα»: Λουκ. 1,78. Πράξ. 1,18. Β' Κορ. 6,12. 7,15. Φιλιππ. 1,8. 2,1. Κολοσ. 3,12. Φιλῆμ. 7. 12. 20. Α' Ἰω. 3,17. — Τὸ δὲ ρ. «σπλαγχνίζεσθαι» ἀπαντᾷ 11άκις. — Ἐν τῇ Π.Δ. χρησιμοποιεῖται ἡ λ. μόνον ἐν πληθ. 15άκις, τὸ δὲ ρ. «σπλαγχνίζειν» δις καὶ ἡ λ. «σπλαγχνισμός» τρίς. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. ἡ λ. «σπλάγγνον» ἀπαντᾷ ἐν τε τῷ ἐνικ. καὶ τῷ πληθ. πολλαίς καὶ ὑπὸ ποικίλης σημασίας. Π.χ. Μεγ. Κων/ίνου, Δόγ. εἰς ἀγ. Σύν. Μ. 20, 1240A. Χρυσ., Ὁμ. εἰς Α' Κορ. 28,3: Μ. 61, 231έ. Ὁμ. εἰς Β' Κορ. 61,465έ. (Ὁμ. 10,4). Διαθ. 12 Πατρ. (Δεβῆ) 4,4. Νεφθ. 4,5. Α' Κλήμ. 23,1. Κλήμ. Ἀλεξ. 9,644A. Πράξ. Θωμᾶ 156. 50. Πράξ. Ἰω. 24. Ἐπιστ. μαρτ. Λουγδ. Εὐσ., Ἐ. Ἰ. 20,436B. Ἀποστ. Δ/γαλ 8,9,9. Ἰγν., Φιλαδ. 10,1. Μ. Βασ. 32,216. Σαραπ. 18, 1244. Εἰ καὶ σπανιώτερον, ἀπαντῶσι καὶ τὰ λήμματα «σπλαγχνίζω», «σπλαγχνικός», «σπλαγχνισμός», «σπλαγχνοσκοπία», «σπλαγχνοσκοπ-έομαι», «σπλαγχνοσκόπος».

(Ἐγκ)ρατ(ίτας), (μὴ κατα)νοοῦντας τὸ εὐαγγελικὸν τοῦς
 (ἐν λόγοις ἐπαγγελλομένους ἐγκράτειαν), ὅτι «(πᾶσα
 πόλις ἢ οἰκία) ἐφ' ἑαυτὴν μερισθεῖσα
 οὐ στήσεται». (Οὐκοῦν) οἱ τοσαῦτα διασπώμ(ενοι)
 5 τὰς Ἐκ(κ)λησίας ἀπ' ἀλλήλων, «ἔστιν) ἐγκατα-
 λειμμα» ἀγάπης ἐν ἡμῖν. Ὅπ(ως) (δὲ λέγει ὁ Ψαλμός,
 «γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ) / (φ. 190α) ὁ
 Θ(εό)ς, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνο-
 μα Αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητ(ήριον) Αὐ-
 10 τοῦ ἐν Σιών». Σιών δὲ αὐτὸ τὸ ὄρος ἐστίν, ἐν ᾧ ἡ πόλις
 ᾠκοδόμητο· «ἐυλογῆσει γὰρ σε Κύριος ἐκ
 Σιών, καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσα-
 λήμ». 5. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ Μωυσῆς πολλάκις τὰ αὐτὰ
 ἔγραψεν, ἀλλαχοῦ μὴ ἀνενεγκεῖν θυσίαν, ἀλλ' Ἱεροβο(ά)μ
 15 (ὁ ὑ)ἰὸς Ν(α)βάτ, ὁ ἀγενής, ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θ(εό)ν,
 ὁ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ἐπιλαθόμενος, ἀποσχίζει
 τὸν λαὸν (ἀ)πὸ (Ἱερουσαλ)ήμ καὶ ἀποστασίαν διδάξας,
 ἐνομοθέτησεν ἐν αὐτοῖς μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ, μηδὲ
 ἐκεῖ ἀναφέρειν τὰς λατρείας, ἃς προσέταξεν ὁ Νόμος, μηδὲ

1. (Ἐγκ)ρατ(ίτας): Μπ.: ρατ... F. 2. (ἐν λόγοις ἐπαγγελλομένους ἐγκρά-
 τειαν) + Μπ.: παραλ. κ. κλι F. 2-3. (πᾶσα πόλις ἢ οἰκία) + Μπ.: παραλ. κ. καὶ F.
 4. (Οὐκοῦν) + Μπ.: παραλ. κ. κλι F. 4. διασπώμ(ενοι) τὰς Ἐκκλησίας ἀπ'
 ἀλλήλων ἔστιν) + Μπ.: παραλ. κ.: διασπ... Ἐκκλησίας ... F. 6. Ὅπ(ως) δὲ λέ-
 γει ὁ Ψαλμός) : + Μπ.: παραλ. κ. καὶ F ὅπ(ου) (ἐ)λε(γε): F.

2-3. Ματθ. 12,25-26. Μάρκ. 3,24-25. 5. Πβλ. Ψαλμ. 36,37. 7-10. Ψαλμ.
 75,2. 14. Πβλ. Α' Πέτρ. 2,5. Γ' Βασιλ. 12,27. 14-15. Πβλ. Γ' Βασιλ. 11,26 ἐ.
 Σοφ. Σειρ. 47,23-24. 19. Πβλ. Ἐβρ. 7,27.

14. «ἀνενεγκεῖν θυσίαν»: Κ.Δ. Πράξ. 7,41. «ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ». 7,42
 «μή... θυσίας προσηγάκατέ μοι». Ἐβρ. 5,1 «ἵνα προσφέρῃ... θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν».
 7,27 «εἰς τὸ προσφέρειν θυσίας». 10,26 «οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία» καὶ Α'
 Πέτρ. 2,5 «ἀνενεγκαί πνευματικὰς θυσίας». — Ἐν τῇ Π.Δ. ἡ λ. «θυσία» ἀπαντᾷ 386
 φορές! Ἐπαντῶσιν ἐπίσης καὶ τὰ λήμματα «θυσιάζειν» καὶ «θυσίασμα». Δὲν ἀναφέρω
 τὴν λ. «θυσιαστήριον», ἐπειδὴ διελάβομεν ἐν ἐκτάσει περὶ αὐτῆς προηγουμένως.
 15. «ἀγενής»: Ἐβρ. 7,27 «θυσίας ἀναφέρειν... τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀν-
 ενέγκας». — Τὸ ρ. «ἀναφέρειν» ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. Ματθ. 17,1. Μάρκ. 9,2. Λουκ. 24,51.
 Ἐβρ. 9,28. 13,15. Ἰακ. 2,21. Α' Πέτρ. 2,5. 24. — Ἐν τῇ Π.Δ. τὸ ρ. «ἀναφέρειν» ἀπαντᾷ

ἐπακούειν τῶν Γραφῶν, μηδὲ ὅλως βλέπειν τὸν οἶκον τοῦ Θ(εο)ῦ, λογιζόμενος τοῦτο· ὅτι, ἐὰν ὁ λαὸς ἔρχηται εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπακούῃ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θ(εο)ῦ, προστεθήσεται τῷ οἴκῳ τοῦ Θ(εο)ῦ καὶ τιμήσει τ(ὸν) ἔννομον βασιλέα καὶ αὐτὸν καταλείψει.

XXXII. 1. Τί οὖν ποιεῖ διὰ τὴν φιλαρχίαν καὶ κενὴν ἀπάτην; Ἵνα δόξῃ ἄρχειν τοῦ λαοῦ, δύο δαμάλεις ἴστησι χρυσᾶς τοῖς ὄρεσι λέγων· οὗτοι οἱ «Θ ε ο ἰ σ ο υ, Ἰ σ ρ ρ α ἦ λ, ο ἰ ἑ ξ α γ α γ ὄ ν τ ε ς σ ε ἐ κ γ ῆ ς Α ἰ γ ὑ π τ ο υ»· τούτοις προσκύνει· μὴ ἀνέρχου εἰς Ἱερουσαλήμ. 2. Καὶ νομοθετήσας ταῦτα τῷ λαῷ ἀπέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. 3. Βλέπεις, τί ποιεῖ κενο-

8.. Γ' Βασιλ. 12,28ε. 8,16.51. 9,9. Πβλ. Ἐξοδ. 3,10.11.12. Λευϊτ. 19,36,25, 38. 26,13. Ἄριθ. 15,41. 20,16. Δευτ. 1,27. 4,20. 6,21 καὶ πολλάκις ἀλλαχοῦ.

164 φορές καὶ δὴ καὶ ἐν συνδέσει μετὰ τῆς λ. «θυσία». — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. πολλάκις ἀπαντᾷ ἡ λ. ἐν συνδέσει μετὰ τῶν λ. «ἀνεπέγειν δέησιν» ἢ «ἀναφέρειν θυσίας». Π.χ. Βαβρ. 12,7. Μ. Ἄθων. 27, 540B. Διοδ. 33, 1596B. Β' Κλήμ. 2,2. Βασιλ. Σελευκ. 85,141A. Κυριλλ. Ἱεροσολ. Κατήχ. 23,9. Ἀθηναγ. 6,925A. Μ. Ἄθων. 25,49B. 132A. 476B. Ἰουστ., Διάλ. 6,749. Κοσμ. Ἰνδικ. 88, 85A. Κλήμ. Ἀλεξ. 8, 473B. Ὠριγ. 14,93A. Ἀποστ. Δ/γαί 2,57,21. 5,28,3. 3,20,2. Ἐπιφ. 42, 741A. Σουοδ. Ἀγκ. (358) καν. 2.

4-5. «ἐννομον βασιλέα»: Ἡ λ. «ἐννομος» ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. δὶς: Πράξ. 19,39 «ἐν τῇ ἐνόμῳ Ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται» καὶ Α' Κορ. 9,21 «μὴ ὦν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἐννομος Χριστοῦ». — Ἐν τῇ Π.Δ. ἡ λ. ἀπαντᾷ ἐν τῷ Προλ. τῆς Σοφ. Σειρ. 14, δὶς δὲ τὸ ἐπίρρημα «ἐνόμως»: Παροιμ. 31,25. Σοφ. Σειρ., Προλ. 27,35. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. δὶς ἀπαντᾷ ἡ λ. παρὰ τῷ Θεοφ. 108, 1008 «ἐννομώτατος βασιλεὺς Ῥωμαίων» καὶ παρὰ τῷ Διδύμῳ 39, 272A.

6. «φιλαρχία»: Οὔτε ἐν τῇ Κ.Δ. οὔτε καὶ παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. Ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ ἡ λ. μόνον ἐν Δ' Μακκαβ. 2,15. 6-7. «κενήν ἀπάτην»: Κολοσ. 2,8. Ἡ λ. «ἀπάτη» ἀπαντᾷ ἐν τῇ Π.Δ. 6άκις. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. ἀνευρίσκομεν τὴν λ. παρὰ Διογν. 10,7. Κλήμ. Ἀλεξ. 8,984A. Ἐρμᾶ Παραβ. 6,2,4. 6,4,4. 6,5,6. Ἠγεμ. 10,1445A. Μεθοδ Ὀλ. 18,69B. Ἰουστ. Α' Ἀπολ. 6,408. Μ. Ἄθων. 25,108A. Γρηγ. Θαυμ. 10,1096 Ὠριγ. 13,508B Γρηγ. Νύσσ. 45,68. 924A. Διογν. 4,6. Κλήμ. Ἀλ. 9, 585.

7. «ἄρχειν»: Κ.Δ. δὶς: Μάρκ. 10,42. Ῥωμ. 15,12. Ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ τὸ ρ. 157 φορές! — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. δὲν ἀπαντᾷ τὸ ρ., ἐνῶ ἀμπολλα εἶναι τὰ λήμματα, τὰ ἐκ τῆς λ. «ἀρχή» παραγόμενα. 7. «δαμάλεις»: Ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαξ ἐν Ἐβρ. 9,13. Ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ ἡ λ. 39 φορές. — Οὐδεὶς τῶν Ἐκκλ. Συγγρ. ἀναφέρει τὴν λ. περιέργως.

10. «προσκύνει»: Ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαντᾷ τὸ ρ. ἀπροσκυνεῖν» 52 φορές, ἐν δὲ τῇ Π.Δ. 216 φορές! Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. δυσαρθίμητα εἶναι τὰ χωρία μετὰ τοῦ ρ. μάλιστα δὲ ὑπὸ διαφόρους σημασίας, ἐννοίας καὶ ἀναφοράς.

δοξία; τί ἐργάζεται ἀλαζονεία καὶ ὑπερηφανία; Ἐπήρθη κατὰ τοῦ ἐνόμου βασιλέως· ἠναγκάσθη λοιπὸν ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς φιλαυτίας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀσεβῆσαι. 4. Καὶ τί πρὸς ταῦτα; Σαμαρείτην ἑαυτὸν καὶ τὸν λαὸν ὀνομάζει. Σαμαρείτης δὲ τῇ Ἑβραίων φωνῇ (ἐστ)ι «φύλαξ τ ο ὕ Ν ό μ ο υ». Ἄρα ἀκ(ο)λούθ(ως) (τού)τῳ ὄνομα ἑαυτῷ ἐπέθηκεν ἢ ἐψεύσατο; 5. Εἰ ἦς φύλαξ (τοῦ) νόμου, ἐφύλασσεσ ἂν τὸν νόμον· ἀνῆρ(χ)ου εἰς τὸν ναὸν τ(οῦ) Θ(εο)ῦ. Ἐκ(ε)ῖ τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας καὶ πάσας

6. ἀκ(ο)λούθ(ως) (τού)τῳ + Μπ.: Παραλείπει ὁ Γ. δηλῶν ἄνοιαν καὶ ὑποθέτων ὅτι ἴσως τὰ κενὰ θὰ ἔπρεπε νὰ συμπληρωθοῦν διὰ τῆς λ. «πρεπόντως» ἢ «εικότως». Καὶ ἐν τῇ στίξει διαφέρομεν.

4. Πβλ. Δ' Βασιλ. 17,29 ἐ.έ. 9. Ἐξοδ. 22,28-29. 23,19. 25,2.3. 35,5. Λευϊτ. 2,12. Ἀριθ. 31,29. Δευτ. 12,6 καὶ πολλάκις ἀλλαχοῦ. Ἰδία Β' Ἐσδρα 20,38 ἐ.έ.

4. «Σαμαρείτης»: Ἐν τῇ Κ.Δ. τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ δάκις (Σαμαρίτης, Σαμαρίτις). Ἐν τῇ Π.Δ. τρίς ἀπαντᾷ ἡ λ. — Παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. ἀπαντᾷ πολλάκις. Π.χ. Ὠριγ. 14, 656B. «τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σ... σημαίνοντος τὸν φύλακα». Ἐπιφ. 41, 224B «ἐκ διαφορῶν προφάσεων καλεῖσθαι Σαμαρείτας ἐκ τε τοῦ Σωμῆρ ἐκ τε τοῦ Σομόρων ἐκ τε τοῦ φυλάττειν τὴν γῆν ἐκ τε τοῦ φυλάττειν τὰ παιδεύματα τοῦ νόμου». Χρυσ., Ὁμιλ. εἰς Ἰω. 31,2 (Μ. 59, 175έ.). Θεοδωρ. εἰς Γ' Βασιλ. Μ. 80, 668. Εἰς Ἡσ. 22,6. Μ. 81, 493. Ἀμμων. 85, 1417. Κυρίλλ. Ἄλ. εἰς Ἰω. 2,4. Μ. 73,74. Ἐπιφ. 41, 169. 224B. 240B. Ἀμμών. «πόθεν δὲ Σαμαρείταις τὸ προσδοκᾶν τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, τὸν Μωυσέα δεξαμένους μόνον;» (Εἰς Ἰω. ἐκδ. Cramer 1391-1524. Μ. 85, 1417έ.). «Σ. δὲ ἐκάλουν τὸν Κύριον, ὡς ἀδιαφοροῦντα περὶ τὰς νομικὰς ἐντολὰς καὶ λύοντα τὸ Σάββατον» οἱ γὰρ Σ. οὐκ ἀκριβῶς Ἰουδαίους» (ἐνθ' ἂν.). Ἀπαντῶσιν ἐπίσης τὸ ρ. «σαμαρειτίζω», ὡς καὶ τὰ ὀνόματα «Σαμαρεῖτις», «Σαμαρείτης» καὶ αἱ λ. «σαμαρειτισμός», «σαμαρειτικὸς» καὶ τέλος τὸ ἐπίρρ. «σαμαρειτικῶς».

9. «ἀπαρχὰς»: Ἐν τῇ Κ.Δ. ἡ λ. ἀπαντᾷ μόνον ἐν ἐνικῷ ἀριθμῷ, ἦτοι ἐν Ῥωμ. 8,23. 11,16. 16,5. Α' Κορ. 15,20. 23. 16,15. Β' Θεσ. 2,13. Ἰακ. 1,18. Ἀποκ. 14,4. — Ἐν δὲ τῇ Π.Δ. ἀπαντᾷ 71 φορές ἐν τε τῷ ἐν. καὶ τῷ πληθ. ἀριθμῷ. — Παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἡ λ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν ἐν. ἀριθμῷ. Ἐν πληθ. ἀριθ. χρησιμοποιεῖται π.χ. παρὰ Α' Κλήμ. 42,4: «κατὰ Χώρας καὶ πόλεις κηρύσσοντες καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν... εἰς ἐπισκόπους» (πρβλ. Κ. Μ π ό ν η , Κλήμ. Ῥώμης Ἐπιστ. Α' πρὸς Κορινθίους. Ἀθ. 1973, σ. 172/3 (κεφ. 42,4). Προκοπ. Γαζ. Μ. 87, 264): «τὰς ἀπαρχὰς τῆς λογικῆς φύσεως ὁ Θεὸς ἔλαβεν τὸν Ἐνώχ». Βαρν. 1,7: «τῶν μελλόντων δούς (ὁ δεσπότης) ἀπαρχὰς ἡμῶν γέυσεως». 9. «δεκάτη»: Κ.Δ. Ἐβρ. 7,2.4.8.9. — Π.Δ. ἡ λ. «δέκατος», «δεκάτη» ἀπαντᾷ 91 φορές. — Παρὰ τοῖς Ἑκκλ. Συγγρ. ἀπαντᾷ μόνον αἱ λ. «δέκα» καὶ «δεκάς», ἀλλ' οὐχὶ «δεκάτη». Ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ χωρία, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἀριθμὸν «δέκα» διὰ τὴν ἀποδιδομένην συμβολικὴν σημασίαν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου: Π.χ. Ἀθηναγ. Μ. 6, 901A «μέγιστος... ἀριθμὸς ὁ δέκα κατὰ τοὺς Πυθαγορικῶς ὁ τετρακτύς τε ὢν καὶ πάντας τοὺς ἀριθμητικῶς καὶ τοὺς ἀρμονικῶς περιέχων λόγους». Ὠριγ. Μ. 14, 308A: «τὸν δέκα τέλειον ὄντα καὶ οικεῖον Θεοῦ

τάς εὐχὰς ἀνέφερες, ὡς (ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωυσέως) ἐνετεί-
 λατο. Καὶ ~~ἦς~~ ἀληθῶς φύ(λαξ) (τοῦ νόμου τοῦ Μωυσέως καὶ)
 οὐκ ἂν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέστησας τὸν (λαὸν) αὐτοῦ. (Σὺ δὲ)
 / (φ. 190β) εἶδωλα ἀνέστησας καὶ φύλακα σεαυτὸν λέγεις
 5 τοῦ νόμου. 6. (Πάντως) φύλακές εἰσι τοῦ νόμου οἱ τῇ Ἱε-
 ρουσαλήμ παραμένοντ(ες) καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ νόμου καὶ
 τῶν προφητῶν φυλάσσοντες.

XXXIII. 1. Ἄλλ' οὐκ ἠρκέσθη μόνον τὸ ψευδὲς
 ὄνομα ἑαυτῷ περιθε(ῖναι), ἀλλὰ καὶ ἀκάθαρτον λέγει τὸν
 10 λαὸν τοῦ Θεοῦ τὸν παραμένοντ(α) τῇ Ἱ(ερουσα)λήμ καὶ
 τοῦτον βδελύσσεται κατὰ κράτος «ἐβδ(ελυγμένοις)
 αὐτὸς) ὧν καὶ ἀκάθαρτος». 2. Οὐδὲ γὰρ τι-
 νος ἄπτεται, ὧν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ο(ὔ)τ(ε) σκεύει τι-
 κέχρηται, ᾧ τὸ πρὶν ἐχρήσατο ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Τί δὲ λέ-
 15 γω; Εἰ τοὺς Ἰουδαίου(ς) ἐβδελύξατο, ἀλλὰ καὶ πάν(τα)
 Χριστιανὸν μέχρι καὶ σήμερον ἀποστρέφονται. Καὶ οὔτε

1. (ὁ Θεὸς διὰ Μωυσέως) + Μπ. Ὁ F. ἐν ὑπόσημ. ὀρθῶς διέγνωσε τὴν προσθή-
 κην, ἀλλὰ παρέλειψε τὸ ἄρθρον «διὰ τοῦ», ὅποτε θὰ συνεπληροῦντο τὰ ὑπὸ τοῦ κ. παρα-
 λειπόμενα 21 γράμματα, ὡς ὑπελογίσαμεν τὰ κενά. 2. (τοῦ νόμου τοῦ Μωυσέως
 καὶ) = + Μπ.: Ὁ F. παραλείπει. 3. (Σὺ δὲ) = + Μπ.: Ὁ F. παραλείπει,
 μὴ διαγνώσας ὅτι δὲν προσαρμόζεται πρὸς τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν ἢ ἐν συνεχείᾳ φράσις:
 «εἶδωλα ἀνέστησας... σεαυτὸν λέγεις». Καὶ ἡ στίξις διάφορος. 10. παραμένοντ(α):
 παραμένοντος κ. 10. τῇ Ἱερουσαλήμ: τῇ τε Ἱερ. κ. 15. Ἰουδαίου(ς): Ἰου-
 δαίου κ.

9. ἀκάθαρτον: πβλ. Β' Κορ. 6,17. Λευτ. 5,2. 7,9.11. 10,10. 11,4,5-8. 24-39. 43.
 47. 14,36. 15,4.26. Ἀριθμ. 19,22. Ἦσ. 52,11. 11. Ἰὼβ 15,16 «ἐὰ δὲ ἐβδελυγμένος
 καὶ ἀκάθαρτος ἀνὴρ». 13. Πβλ. Ἦσ. 65,3-4.

(δεκαταί γὰρ ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱλασμῶν ἀναφέρονται καὶ δεκάλογος ἢ πρώτη νομοθε-
 σία»). Μ. 13, 544έ. 12, 548B. Σημειοῦμεν καὶ τὸ χωρίον τοῦ Εἰρην. Μ. 7, 629A. Πβλ.
 καὶ 7, 449B: «ἐκ μονάδος καὶ δυάδος φάσκοντες τὰ δὲ συνεστηκέναι· καὶ ἀπὸ μονάδος ἕως
 τῶν τεσσάρων ἀριθμοῦντες οὕτω γεννῶσι τὴν δεκάδα· μία γὰρ καὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσα-
 ρες συντεθεῖσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὸν τῶν δέκα αἰώνων ἀπεκύησαν ἀριθμόν». Πβλ. Μ. 7, 637A.
 644A. 648A. 758A. Καὶ ὁ Κλήμ. Ἀλ. Στρωμ. Μ. 8, 975B, λέγει: «ἡ τὸν ἄνθρωπον συνέ-
 χουσα δεκάς εἶη δ' ἂν σῶμά τε καὶ ψυχὴ αἶ τε πέντε αἰσθήσεις καὶ τὸ φωνητικὸν καὶ σπερ-
 ματικὸν καὶ τὸ διανοητικὸν ἢ πνευματικόν» (Πβλ. Μ. 8, 444: «τὸ δεκάχορδον Ψαλτήριον
 (Ψαλμ. 32,2) τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ μὴνυει, τῷ στοιχείῳ τῆς δεκάδος φανερούμενον».

ποτή(ιον) οὔτε πινάκιον ἴδιον αὐτῶν κυχρῶσιν· ἀλλὰ λέγουσι καὶ τὰ σκευὴ αὐτῶν μαιίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἀν(θρώπων).
 3. Καὶ ἵνα γινῶ ἕκαστος ἡμῶν, εἰς πόσον ἐξέπεσαν, αὐτῷ τῷ Χ(ριστῷ) ἢ Σαμαρεῖτις γυνὴ εἶπε πρῶτον περὶ τῆς Ἰ(ερουσα)λὴμ ἀπομαχομένη: «οἱ Πατ(έρες) ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ πῶς ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν;»
 Π(ερὶ) δὲ τοῦ ὕδατος, ὡς εἶπεν αὐτῇ: «δός μοι πιεῖν»
 10 εἶν» ἐκ τῆς ὑδρίας, (κλέγει αὐτῷ· καὶ πῶς σὺ πιεῖν αἰτεῖς παρ' ἐμοῦ, οὔσης γυναικὸς Σαμα(ρεῖ)τιδος»; 4. Ὁρᾶς, ὅτι οὐκ ἠθέλησεν αὐτῷ δοῦναι, ἵνα μὴ μιάνη αὐ(τῆς) τὴν ὑδρίαν, ὡς

1. Πβλ. Ψαλμ. 111,5 «χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτεῖρων καὶ κυχρῶν». Παροιμ. 13,11 «δίκαιος οἰκτελεῖ καὶ κυχρᾶ». 5. ἀπομαχομένη: Πβλ. Β' Μακκαβ. 12,27. 5-7: Ἰω. 4,20: «οἱ Πατ... καὶ ὑμεῖς... προσκυνεῖν δεῖ» Κ.Δ. 9-12. Κ.Δ. «πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος οὔσης». Πβλ. Ἰω. 4,7-9. 10 καὶ 13 ὑδρίας: κ.

1. «πινάκιον»: Κ.Δ. μόνον «πινακίδιον» Λουκ. 63. Τούναντιον ἢ λ. «πίναξ» ἀπαντᾷ ἐν Ματθ. 14,8-11. Μάρκ. 6,25.28. Λουκ. 11,39. — Παρὰ Συνεσ. Μ. 66, 1248B. Δωροθ. 88, 1640 («πινακίδιον»). Χρυσ. Κολοσ. 7,4. Μ. 62, 349. 1. «κυχρῶσιν»: Κ.Δ. ἀπαξ ἐν Λουκ. 11,5 (ρ. κυχρᾶναι ἢ κίχρημι=δανείζω). Π.Δ. «κυχρᾶν»: Α' Βασιλ. 1,28. Ψαλμ. 111,5. Παροιμ. 13,11. — Παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. τὸ ρ. «κυχρᾶω»: Θεοδωρ. Ψαλμ. 111, 5 (10. 1405) Κύριλ. Ἄλ., Ἰω. 5,2 (4. 473B). Θεσ. 6 (5. 49B) Ἰω. 6 (4. 568B). Σωφρον. Μ. 87, 3536. Μ. Βασ. 31, 840. Νεῖλ. 79, 1005B. Θεόδ. Στουδ. (99, 1644B), Βασιλ. Σελ. 85, 196A. Φιλοστ. 65, 549. Μ. Ἀθαν. 26,25. Παλλὰδ. 34, 1235. Ἰωάνν. Μόσχ. 87, 3088. 5. «ἀπομαχομένη»: Τὸ ρ. ἀπομάχεσθαι δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ.Δ. — Ἐν τῇ Π.Δ. ἀπαξ ἐν Β' Μακκαβ. 12,27. — Παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. Μ. Βασ. 32, 164A. 30, 405. Φιλοστ. 65, 528. Ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ ἡ λ. «ἀπόμαχος»: Συνεσ. 66, 1308B. Σωκρ. 67, 205B. Γρηγ. Νύσσ. 44, 372A. 8. «προσκυνεῖν»: Κ.Δ. 55 φορές. Π.Δ. 210 φορές καὶ δις ἡ λ. «προσκύνησις». — Δυσσεπίμητα εἶναι τὰ χωρία μετὰ τοῦ ρ. «προσκυνεῖν» παρὰ τοῖς ἐκκλ. συγγρ. Ἀπαντῶσιν ἐπίσης παρ' αὐτοῖς καὶ τὰ λήμματα: προσκύνημα, προσκυνήσιμος, προσκύνησις (πλειστάσις), προσκυνητέον, προσκυνητήριον, προσκυνητής, προσκυνητικὸς, προσκυνητὸς καὶ τὸ ἐπίρρ. προσκυνητῶς. 13. «μιάνη»: Κ.Δ. ρ. «μιαίνειν» Ἰω. 18,28. Τίτ. 1,15 «τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν». Ἐβρ. 12,15. Ἰούδ. 8.—Π.Δ. 119 φορές. Ὑπάρχουν καὶ τὰ λήμματα μαιφονία, μαιφόνος, μίανσις, μιαρὸς, μιαιοφαγεῖν, μιαιοφαγία, μιαιοφονία, μίασμα καὶ μιασμός. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. δὲν ὑπάρχει τὸ ρ., ἀλλὰ τὰ παράγωγα ἐξ αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἡ λ. «μιαρός»: Ἴππολ. 10, 932A: «εἶτα ἐντάλματα ὁ μιαρὸς πέμψει κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν... δεῦτε πάντες εἰς προσκύνησιν... ἢ δὲ σφραγὶς αὐτοῦ... χῆστ'.. οὐδὲ ἀκριβῶς ἐπίσταμαι τοῦτο... ἀλλὰ λέγομεν ἴσως γράφειν τὴν αὐτὴν σφραγίδα ΑΡΝΟΥΜΕ, ἐπειδὴ καὶ πρῶην... ὁ ἀντίδικος ἐχθρὸς... τοῖς μάρτυσι τοῦ

ἐκείνη ἐνόμισε· φανερά τε τὰ πράγματα. Τίς οὐκ ἐπιγινώσκει τοὺς παρ' ἡμῶν Σαμαρείτας; Τοὺς ἀποστάντας ἀπὸ τῆς Ἰ(ερουσα)λήμ, τοὔτέστιν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· τοὺς νομοθετήσαντας μηκέτι εὐχὴν ἢ ἀπαρχὰς προσφέρειν

5 τῷ Θεῷ ἐν τῇ Ἰ(ερουσα)λήμ, μηδὲ ἐπακούειν τῶν Γραφῶν ἢ διδασκαλιῶν τῶν διδομένων ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῖς ποιμέσι παρὰ τοῦ Πν(εύματο)ς τοῦ Ἀ(γίου), ἁ(λ)λ' εἶναι κεχωρισμένους καὶ ἄλλοτρίους παντελῶς τοῦ λα(οῦ τοῦ) Θεοῦ, ὀνόματα σεμνὰ ψευδῶς ἑαυτοῖς ἐπονομάσαντας; 5.

10 (᾽Ως) γὰρ ἐκεῖνος μετὰ πᾶσαν τὴν ἀσέβειαν φύλακα τοῦ νόμου ἑαυ(τὸν προ)σηγόρευσεν, οὕτως (καὶ) οὗτοι· ἀρνησάμενο(ι τὴν) πίστ(ιν), ἦν (ἔλαβον) ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἐγκρατί(τας) καὶ Ἀ(ποτακτί)τας ἑαυ(τοὺς π(ροσ)η(γόρευ)σαν).

(Συνεχίζεται)

9. ἐπονομάσαντες κ. 11. (καὶ) οὗτοι: + Μπ.

Χριστοῦ προέτρεπον οἱ ἄνομοι ἀρνησαί, φησὶν» Ἄνδρ. Καισ. 106, 340B. Ἰσίδ. Πηλ. 78, 481A. Ἀποστ. Δ/γαλ 2,61,1. Ἀπαντῶσι δὲ καὶ τὰ ἐξῆς λήμματα: μαιβαδία, μαιβιδώ, μαιγαμία, μαιρεύς, μαιφθορέω, μαιφονία, μίανσις, μιαντικός, μιάρθορησκος, μιάρρορημων, μιάρότης, μιάρουργία, μιάρουργός καὶ μιάροφαγία. «ὕδριον»: Κ.Δ. τρεῖς Ἰω. 2,6.7. 4,28. — Π.Δ. 18 φορές. — Ἐκκλ. Συγγρ. Ὠριγ. 11, 368A: «ἐξ δὲ ὑδρίαι εἰσι τοῖς ἐν κόσμῳ καθαριζομένοις, γεγεννημένοι ἐν ἑξ ἡμέραις». Χρυσ. Ὁμιλ. 22,2 εἰς Ἰω. (Μ. 59, 135έ.) Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ γραφὴ «ὕδρεια» σημαίνει ἀντλησιν καὶ ἰων. «ὕδρηιον», παράγωγα τοῦ ρ. «ὕδρευω».

6. «διδασκαλιῶν»: Κ.Δ. 22 φορές. — Π.Δ. 4άκις. — Παρὰ τοῖς Ἐκκλ. Συγγρ. πολλάκις ἀπαντᾷ ἡ λ., μάλιστα καὶ ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὴν «παράδοσιν». Π.χ. Κλήμ. Ἄλ. 9, 544B: «τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, ἥτις ἐστὶ βρῶμα ἡμῶν πνευματικόν». 9, 552. Μ. Ἀθων. 25, 4A. 26, 1080A: «πίστις... ἐκ διδασκαλίας ἀποστολικῆς ὀρμωμένη καὶ παραδόσεως τῶν Πατέρων, βεβαιουμένη ἐκ τε νέας καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης. Κλήμ. Ἄλεξ. 8, 700A: «σώζοντες διδασκαλίας παράδοσιν εὐθὺς ἀπὸ τῶν... ἀποστόλων». Μ. Ἀθων. 26, 593: «τὴν ἐξ ἀρχῆς παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ πίστιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ὁ μὲν Κύριος ἔδωκεν, οἱ δὲ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, καὶ οἱ πατέρες ἐφύλαξαν». Κλήμ. Ἄλεξ. 9, 416A. Εὐσ. Καισ. 24, 749: «τῇ ἐκκλησιαστικῇ διδασκαλίᾳ». Μ. Ἀθων. 25, 4B. 388A. Κλήμ. Ἄλεξ. 9, 713B. Ἰππολ. 16, 3020. Ἀποστ. Δ/γαλ «καθολικὴ διδασκαλία περὶ λαϊκῶν» 1,1 (τίτλος). Πβλ. καὶ τὴν λ. «διδαχὴ» ἐν Βαρν. 16,9. Ἰουστ. Διάλ. 6, 553A. Γρηγ. Νύσσο. 45, 10A. Τίτλος τοῦ ὁμωνύμου ἔργου «Διδαχὴ Κυρ. διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν». Μ. Ἀθων. 26, 1177. Εὐσ., Ἐ. Ἰ. 20, 269A.